

V Ljubljani, v četrtek, dne 16. oktobra 1913.

Naročnina za Avstroogrsko: 1/2 leta K 2.— 1/2 leta K 4.— celo leto K 8.— za Nemčijo: " 3.— " 6.— " 12.— ost. Inozemstvo: " fr. 3.50 " fr. 7.— " fr. 14.—		Uredništvo in upravnništvo: Frančiškanska ulica šte. 10. Naročnina za Ameriko znaša celoletno 3 dolarje.		Oglasnina za 6 krat deljeno petitno vrsto enkrat 20 vin. — Pri večkratnih objavah primeren popust.	
Leto III.	Posamezna številka 20 vinarjev.	Na naročila brez denarja se ne ozira.	Naročnina za dijake in vojake 6 kron.	Štev. 42.	

Po zadušenju arnavtske vstaje.

Srbska vojna sodišča poslujejo neprestano; vse upornike zadene brez pardona smrtna kazen.

MILAN PUGELJ:

V krčmi.

Študentu Ovčarju se je zagrizla v prsi pregrešna želja. On hoče za vsako ceno stopiti enkrat med pivce in si privoščiti čašo vina. Gostilno se je že izbral. Najbolj všeč mu je krčma, ki se skriva za vodo in imenuje „Pri zeleni lisici“. Tam ti sede ljudje zjutraj, čez dan in zvečer. Moški in ženske, vse križem. In vsi v važnih pomenkih, katere zamakajo z rumenim vinom. Zvečer tudi večkrat pojo. In kakor pojo ti pivci, tako zna vsakdo peti in tudi Janez Ovčar. Ti pevci ženo namreč samo glas skozi grlo. Ali gre na visoko plat, ali nizko, to je vseeno.

Ovčar je v peti šoli. Ima že tudi svoj ideal, neko kratkokrilko, ki gleda strašno modro po cestah v tla in ki hodi v šolo in iz šole s prsti, popolnoma črnimi od tinte. On misli nanjo, koliko on misli! Med latinsko uro, med grško in zlasti med matematiško. Tu se mu zdi njena črnogleda drobnost kakor palma v puščavi, kakor rožica med trnjem in peskom. In da postane možatejši, da se nabere življenske izkušnje, zato pojde tudi v krčmo. Sede med može in naroči vina.

Prvega je ostalo od tistega denarja, kar ga je poslal oče za stanovanje in hrano, štiriinpetdeset vinarjev. Od teh je kupil za svojo izvoljenko razglednico z znamko, kar je zneslo šestnajst in pet vinarjev, to je skupaj enaindvajset vinarjev. Za pisanje svojemu idealu si je izmislil posebno pisavo, pomešano z arabskimi številkami. Tekst se je začel na primer tako: X3741972 VI6837! Pomen nadaljnih števil je bil: Morda Vam kdo razmota čez mesec in dan to pisavo, kakor so razmotali učenjaki čez sto in sto let klinopis na piramidah in obeliskih, in takrat, draga in ljubljena gospodična, boste videli, da je mislil nekdanj na vas in vas tudi ljubil vaš zvesti Janez Ovčar.

Ko je kupil razglednico in znamko, mu je ostalo v žepu še trinideset vinarjev in s tem denarjem v žepu je sklenil posetiti gostilno.

Bilo je v soboto popoldne. Dasi je vladalo jako ostudno in blatno jesensko vreme, se je zdel njemu dan posebno tople in sočen, prepojen z neko veličastno ubranostjo, ki jo čuti včasih študent začetkom ali koncem šole pri slovesni maši, ko stoje med zadnjim evangelijem vsi profesorji v prednjih klopih kolikor morejo po koncu, ko se blesketa zlato njihovih širokih ovratnikov vseokrog po cerkvi, in drže njihove blede šolniške roke za ročaje bridkih sabljic, a orgle buče, tako strašno buče, hrešče in vrešče, da hočejo ti strašni glasovi odnesti glavo. Ovčar je namreč srečal danes opoldne svoj ideal in zdelo se mu je, da se je ozrla prvič v življenju nanj. Prišel mu je na misel Mohamed. Kakor je imel oni svoj važni dan, po katerem je začel šteti čas, tako bo imel tudi Ovčar svojo hedžro. Pričel bo šteti dni in tedne in mesece in leta po prvem pogledu nje nebeških oči.

Napetil se je torej v krčmo prvi dan prvega meseca prvega leta po prvem pogledu nje nebeških oči. Odločil se je in krepko stopal naravnost proti „Zeleni lisici“. Pred pragom je šinilo nekaj preko njega, ali stisnil je pravočasno ustnice in zobe in odpodil strah in pomislek. Naenkrat je stal v zakajenem prostoru, kjer se je vse trlo za mizami. Rekel je: Klanjam se! in takoj ga je nekdo opazil in mu odgovoril: Še tega je treba! Vidite ga, tega zelenca, to je dandanašnja vzgoja! Če bi

stopil med krave, pa bi tudi rekel: Klanjam se...! Ti prekleto klečeplaztvo...

Ovčarju so zardeli uhlji in naglo se je izgubil v sosednjo sobo in pozdravil tam drugače: Dober dan!

Takoj za vrati je stala miza, pri kateri je bilo še prostora. Obesil je klobuk in pelerino, popravil stol in sedel. Za isto mizo sta sedela dva postrežka, bila drug k drugemu obrnjena in si pretila z debelimi rdečimi kazalci.

— Vidiš, tako ti rečem, Jaka, te naše škrice, to sodrgo, naj vzame vrag!

Borovljška Slovenka v starodavni narodni noši (gdč. Minka Borovnikova, hči znanega slovenskega puškarja).

In drugi je že komaj čakal, da poseže vmes:

— To prekleto graščakovstvo je pokopalo našo stranko in jo je, nič drugega ne! Kakšni pa so! Saj hodijo okrog kakor bi imeli železne kole v hrbtenicah, pa ne mozga.

Mlada brhka natararica je nenadoma priskakljala k Ovčarju in se oglasila, kakor bi zazvonilo:

— Kaj pa želite, mladi gospod!

Ovčar ni bil pripravljen na to, da bi tako nepričakovano govoril z žensko, in zato se je ves tresel in pordel.

— Ja — je zajecal — ja-ja, e-e-eno četrtnko!

— Katerega pa?

Na tako dolg pomenek je bil še manj pripravljen, zakaj to dekle je bilo — popolnoma ženska. Videlo se je dobro, da ima pod obleko prsi, in vsled te nenadne ugotovitve se je še bolj zmedel.

— Ka-ka-ka-katerega?

Gledal jo je in bilo ga je — sram. Ženska pred njim, a on tako nepripravljen. Vse se je zgodilo vendar jako, jako nepričakovano.

— Katerega? je ponovila natararica z visokim in zvočnim glasom. — No, imamo rdečega, rumenega več vrst, črnega; rumeni iz Bizelskega je najboljši.

— Ru-rumenega! je bleknil, ne da bi premislil, in natararica je že sfrčala skozi vrata. Naenkrat je stalo vino pred njim; to pot se ni ozrl na dekleta. Gledal je v kozarec, natočil ga do vrha in pokusil.

Pri drugi mizi so sedeli debeli ljudje in tisti, ki je bil najbolj rdeč, je kričal: Plačam, plačam, salamenska frklja!

Zdaj ga je presunilo. Tudi on bo moral plačati. Naročil je rumenega, in natararica je dejala, da je rumeni najboljši. To je storil brez pomisleka. Dandanes so vina draga in najboljša stanejo preko krone liter. Eno krono štirideset, eno krono šestdeset in tudi dve kroni. Ozre se strahoma okoli sebe in zagleda na vratih dolg bel lepak z napisom: Cenik jedil in pijač. Pod zaglavjem „Vina“ stoji: Rdeče dolensko eno krono štiri vinarje, dalje istrsko, dalje vipavsko rumeno eno krono dvajset, bizelsko rumeno eno krono štirideset in tako dalje v dolgi vrsti. Ovčarjevo vino je rumeno, najbrž bo to tisto, ki ga stane liter eno krono dvajset.

Potiplje vestjo, če ima še denar v žepu, ker včasih se zgodi, da pridejo desetice za podlago. Šiv počni in takoj so v kotu vestje na sredi trebuha. Izvleči jih zopet na plano, je večkrat prava težava. To pot so v žepu. Ali nekako malo je vsega skupaj, kaj če bi se kaj izgubilo? Študent pogleda po ljudeh, če ga nihče ne opazuje, in nese denarje iz žepa med kolena. Potem previdno in skrivaj pogleda in šteje: ena dvajsetica je, en groš, en dvavinarški krajcar in en vinar. To je natančno 33 vinarjev. Ali — za božje ime — tam na ceniku stoji, da stane rumeno vino z Bizelskega eno krono in štirideset vinarjev. To je toliko, kakor 35 vinarjev ena četrtnka. In toliko denarja on nima. Do te vsote mu manjkata dva vinarja. Plačeval bo tistemu dekletu, ženski in kaj, če poreče ona: Prosim še dva vinarja, gospod! O, o, Bog nas varuj!

Sam nebeški Bog ve, kakšen razloček je med vipavskim rumenim vinom in med rumenim bizelskim. Ovčar pokusi v strahu in zadregi, a nemogoče, da bi to presodil. In zdaj naenkrat še zagleda pri mizi na levo ob oknu širok hrbet, rdeč, debel vrat in plešasto svetlo glavo, ki ga hudo spomni na njegovega profesorja grščine. Če je to on in če se ozre, mu ne manjka kazni. In tudi v šoli ga bo preganjal in ga zmedel s hudimi vprašanji.

Njegova zadrega je narasla kakor voda ob nalivih. Dvigne čašo, pije, ali vsled nervoznosti se mu zaleti in v grlu ga strašno pošegeče. Prične kašljati, da se hoče zadaviti.

— Kaj pa piješ, ko še nisi za vino! ga kara bližnji postrežček.

— Pusti ga! ga miri drugi. Morda bo pa to tudi naš bodoči voditelj!

Ovčar se pomiri siloma, dasi ga še žge po grlu. In ko gre natararica mimo, se ves drhteč opogumi.

— Plačam, prosim!

— Koliko imate? vpraša dekle in šumi po torbi med silno množico drobiža.

— Eno četrtnko rumenega.

— A — katerega?

Ovčarju je grozno. Srce mu bije, kakor bi tolkel kovač iz njegove vasi z najtežjim kladvom po nakovalu. In skoro brez sape se oglasi.

— Naročil sem bil le rumenega —

— Že vem! se domisli natararica. Trideset vinarjev prosim.

Študentu pade groš na tla. natararica ga pobere, in on ji doda še dvajsetico.

V silni zadregi snema klobuk, ki mu pade tudi na tla. Ko ogrne pelerino, prevrne stol. Grozno je vznemirjen, ker se mu zdi, da so uprte nanj oči vseh pivcev.

Gleda v tla, privzdigne z roko klobuk in naglo odide.

Ko vidi, da je na cesti, niti sam ne ve, kako je prišel na prosto.

Naše slike.

K ponesrečenemu pohodu Arnavtov v nove srbske pokrajine priobčujemo sliki Prizrena in Debra. Prizren leži v kosovskem okraju, na koncu 25 km dolge, zelo rodovitne pokrajine, ob znožju Šar-planine, 520 m nad morjem in kakih 65 km severozapadno od Skoplja. Prišteva se najbogatšim in najobrtnejšim mestom bivše Turčije; prizrensko orožje je slovelo do najnovejšega časa po vsem poluotoku. Mesto

Pridelovanje tobaka: Ogromen tobakov grm.

ima utrjen grad, 24 mošej, 2 grški in eno katoliško cerkev ter šteje svojih 65 tisoč prebivalcev, izmed katerih je k večjemu $\frac{1}{5}$ arnavtske, ostalo pa srbske narodnosti. Za časa vojne 1912/13 sta ga proslavila grof Berchtold in Kania s svojimi originalnimi pesnitvami o „mučeništvu“ glasovitega Procházke, priobčenimi po švabskem časopisu. — Debar leži severno od Ohride, v bitolskem okraju, v dolini Drina in šteje kakih 13.000 prebivalcev, izurjenih v jeklarski in usnjarski obrti. Debar je sedež grškega škofa; v njegovi okolici prebivajo najbolj divja arnavtska plemena. — Za mesti Prizren in Debar so se vršili zadnje dni ljuti boji med arnavtskimi razbojniki in srbsko vojsko, v katerih je padlo na

Pridelovanje tobaka: Trganje najlepših in največjih tobakovih listov.

Pridelovanje tobaka: Pred tobakovim skednjem (tobakove liste napeljavajo posamezno na vrvice in jih obešajo v šopih sušiti).

tisoče Arnavtov. Vzlasti strašna je bila borba za Debar, v kateri so morali Srbi osvojiti vsako hišo mesta posebej.

Boroveljska Slovenka v narodni noši. Sličica brhke koroške deklice, ki jo nudimo čitateljem v današnji številki, ima svojo posebno zgodovino; predstavlja namreč gđ. Minko Borovnikovo, hčerko znane slovenskega puškarja, kakor se je udeležila lanske, vsled barbarskih švabskih divjaštev širom Slovenije znane slovenske veselice v Celovcu. Tudi ona je bila napadena od besnih „braniteljev Nemštva“, katerih kultura se pokaže v vsej svoji tipični luči, kadar je treba pljuvati na ženske in udrihati z gorjačami po neoboroženih ljudeh. Obleka, ki jo nosi mlada dama, je izvirna, že nad 100 let stara boroveljska narodna noša; posebno zanimiva je avba, ki ji pravijo zaradi obušnic „plentlja“. Robec imenujejo v Borovljah „fronzarica“ ali „hadra s fronzami“ (prim. češko: hadr = cunj). Oče gđ. Borovnikove je poleg družabne tovarne, preje Peter Wernig, edini slovenski puškar v Borovljah; njegovi štirje sinovi so vsi vrli in navdušni Sokoli. Vse druge boroveljske puškarske tvrdke so nemškutarske kljub svojim slovenskim imenom kakor Antonitsch, Ogris, Sodia itd.

Pridelovanje tobaka. Neredka prikazen je navihani kmetič, ki ima kljub prepovedi in preteči kazni v gozdu kje vsajenih par tobakovih rastlin. „Čemu ne bi pridelal doma, kar porabim za svojo pipo?“

Prihranim si toliko in toliko grošev na leto!...“ tako ugiblje sam pri sebi. Toda kisel je njegov obraz, ko nabaše zvesto pipico prvokrat s tem lastnim pridelkom: kar je res, je res — „cesarski“ je vseeno boljši... Pri nas pač ni znano, koliko skrbi in pažnje zahteva reja tobaka. Pred vsem je treba povdarjati, da zlahčna rastlina ne uspeva v vsakem podnebju in na vsakih tleh (državni poizkusi s tobakom so se baš v naših krajih slabo obnesli).

Pridelovanje tobaka: Zbiranje tobakovih listov.

Tobak sejejo v posebne gnojne grede meseca marca; rastlinice presade v vrtno grede, nato pa, v začetku junija, na njivo. Tam rasto v presledkih po kakih 60 cm približno 90 dni; med tem časom jim skrbno obirajo cvetne in stranske brsti, tako da ostane rastlini samo 8–10 listov. Kadar dobe listi medlo barvo, žolte liste in močan vonj, so zreli; obero jih, izvzemši tobak, ki je namenjen za pipo in ki čaka, dokler se listi ne začno zavijati. Pri obiranju pridejo na vrsto najprej spodnji listi, nato srednji, a nazadnje vrhni, ki so najzlahtnejši. Suše jih nataknejo na šibe ali napeljavane na niti v zračnem prostoru, ponekod tudi s paro, kar pa škodi kakovosti. En hektar zemlje obrodi 900–2000 kilogr. tobaka. Posušene liste nalože v 1,25 m do 1,5 m visoke skladanice in jih prekladajo, kadar se ogrejejo; to delo se ponavlja,

dokler ne dobe tobaku lastne rjave barve in vonjave. Ta procedura ima namen, da se razvijejo v tobaku posebne vrste glivice, ki uničujejo slabo dišeče in škodljive dušikove spojine ter jih nadomeščajo z ustvarjanjem novih, prijetno dišečih snovi. Takšna je v glavnih potezah pot, ki jo preroma tobak od njive do tobačne tovarne; seveda pa je naš opis še vse premalo natančen, da bi ga mogli priporočati kot navodilo za poizkuse s prepovedano rejo tobaka.

Lep zgled rodoljuba: 84letni g. Jožef Urdih v Kostanjevici na Krasu, čigar pristop je napravil novi CM. podružnici med ostalim ljudstvom veliko propagando.

Lep zgled rodoljuba. Lastnik krčme in mesnice v Kostanjevici na Krasu, štev. 84., je 84-letni starček g. Jožef Urdih, rojen l. 1830. Kljub svoji visoki starosti je še vedno zdrav in čil, ne samo na telesu, marveč tudi na duhu in srcu, ki mu bije z mladeniškim ognjem za narodno stvar. Ko so ustanovili letošnjo pomlad kostanjeviško podružnico CMD, je želel biti vpisan kot petdeseti član. Ljudstvo, ki je videlo narodno vnetost sivolasega moža, je ganil ta zgled tako, da se je vpisovalo trumoma. Naj bi se vrli starček, ki je s tem pripomogel k okrepljenju mlade kostanjeviške podružnice, veselil njenega krepkega razvoja še mnogo let!

Dvatisočletno drevo v Doleh pri Idriji. Na posestvu Franca Kogovška v Doleh nad Idrijo raste stara, votla in na pol suha tisa, ki meri v obsegu 3 m 50 cm. Redko kje se dobi drevo te debelosti, a tise ni takšne morda nikjer. Zakaj tisa raste zelo počasi in doseže kvečjemu 14 metrov višine. Ta tisa pa je menda pretrgala naravne zakone, da je dosegla to debelost. Deblo je popolnoma votlo — spominjam se, da smo se zbrali včasih štirje otroci v njeno duplo — na eni strani popolnoma brez skorje (luba), vrh pa je še zelen. Ta vrh menda še ne misli kmalu usahnuti. Zraven stoječi gospodar pravi, da ne pomni, da bi usahnila na tisi kaka vejica. Strokovnjaki trdijo, da je stala ta tisa že pred dvema tisočletji. Pač bi vedela mnogo povedati, ako bi znala govoriti.

Slovenec - Sokol v Ameriki. Mogočno in veličastno se razrašča sokolska ideja med slovenskim narodom in nemalo je mož v naših sokolskih vrstah, ki jih pozna tudi tujina kot izborne telovadce. Tak Sokol je tudi g. Frank Mrak iz Begunj pri Cerknici, ki se je posvetil Sokolstvu za časa svojega bivanja v Pulju, po svoji preselitvi v Ameriko pa je postal član newyorškega, češkega Sokola. Prepričani smo,

da deluje ta znani izvrstni telovadec z vso vnemo za širjenje sokolske ideje med ameriškimi rojaki, kar je največjega pomena za ohranitev prekomorskega Slovenstva.

Poslednje svidenje dveh odličnih Slovencev. Ugledna rojaka, ki nam jih je ugrabila lani bela žena, profesor Božidar Štifter v Kalugi na Ruskem in Jakob Pukl, veleposestnik v Maria-Enzersdorfu pri Dunaju in v Konjicah na Štajerskem, znan med dunajskimi Slovenci, sta bila dobra prijatelja; in tudi lani, ko se je Štifter, sluteč bližnjo smrt, poslavljaj od ljubljene domovine, ni pozabil posetiti svojega prijatelja Pukla. Temu slučaju se imamo zahvaliti za današnjo sliko, ki bo marsikomu dobrodošel spomin na dvoje zvestih sinov, ki jih je izgubil naš narod naglo zaporedoma v zadnjem letu. Osebe čitaj z desne na levo: g. Topolovšek, † Bož. Štifter, Julija Štifterjeva, † Jak. Pukl, Lavra Puklova, ravnatelj Pesjak, nadzornik Merlin.

Giovanni Boccaccio (izg. Džovanni Bokkačo) je eden najsijajnejših listov v lovorjevem vencu, s katerim so okitili Italijo njeni pesniki in pisatelji. Rodil se je l. 1313. kot nezakonski sin florentinskega trgovca, po zatrevanju drugih pa v Parizu, kjer je slajšalo njegovemu očetu razmerje z mlado Parižanko skrbi kupčijskih opravkov. Umril je dne 21. decembra 1375 v Certaldu pri Florenci, domačem kraju svojih prednikov. Izprva je bil namenjen za trgovski stan, toda umetnost in pesništvo sta ga mikala z nepremagljivo silo, tako da se tudi oče ni mogel ustavljati njegovim željam. Postal je eden prvih pospešiteljev klasičnih študij v Italiji; za pesniško delo ga je baje navdušila ljubezen do Marije, nezakonske hčere kralja Roberta napolitanskega, ki jo je slavil v svojih pesnitvah pod imenom Fiametta. L. 1350 si je začel dopisovati s pesnikom Petrarko; kmalu je nastalo med obema gorko prijateljstvo. Boccaccio je bival stalno v Florenci, a je popotoval pogostoma, največkrat po nalogu vlade, ki mu je poverila razna diplomatska poslanstva. Okrog l. 1359. ga je pregovoril Petrarka v Milanu, da se je odvrnil od svojega prejšnjega, dokaj veseljaškega življenja in se posvetil bolj kakor dotlej pobožnosti in verskemu premišljevanju; to je povzročilo malo verjetno mnenje, da je postal na stara leta menih. L. 1373. mu je poverila vlada častno nalogo, predavati javno o Dantejevi „Božanski komediji“, najslavnejšim delu italijanske poezije. Toda že

dve leti nato je prestrigla smrt njegovo življenje — nipa mogla uničiti vekotrajnosti njegovih del. Pisal je deloma italijansko, deloma latinsko; mnogo njegovih spisov je — umevno — dandanašnji samo še last književne zgodovine, toda ni ga naobrazenca niti v moderni dobi, ki ne bi poznal in čislal dveh njegovih del: „Ljubeče Fiamette“ (L'amorosa Fiametta) — ljubavnega romana čarobno nežne dušeslovne

Dvatisočletno drevo v Doleh pri Idriji: Na posestvu Franca Kogovška raste tisa, ki meri v obsegu 3 m 50 cm in je čakala po mnenju strokovnjakov že 2000 pomladi.

dovršenosti — in glasovitega „Decameron“.

Ta knjiga, ki je postala v nešteti prevo-dih last vseh kulturnih narodov, obsega 100 povestic, deloma resne, deloma šaljive vsebine, ki so še dandanašnji klasičen zgled umetniškega pripovedovanja. Zagrizenci in v dnu srca pohujšani svetohlinci so sicer očitali in še očitajo tej knjigi, da povdarja z grešnim zadovoljstvom nemoralno stran življenja. Toda kdor jo čita z zrelim umom in se zaglobi vanjo, bo videl, da se smeje Boccaccio grehu s trpkostjo na ustnicah — kakor vsi veliki šaljivci svetovnega pesništva. Biča ga in se norčuje nad njim; in res, ali je kaj smešnejšega na svetu kakor človek v svoji ne-

Slovenec - Sokol v Ameriki: G. Fran Mrak iz Begunj pri Cerknici, izvrstni telovadec češkega Sokola v New-Yorku.

rodni težnji po prepovedanem sadu? Dejstvo pa je, da Boccacijev „Decameron“, ki se nam obeta zdaj tudi v slovenskem prevodu V. Knafliča, ni knjiga za nedoraslo mladino, niti za pokvarjene odrasle, ki se ne znajo smežati človeški slabosti tako

K ponesrečenemu arnavtskemu pohodu v nove srbske pokrajine: Arnavtka iz Zadrinja.

vedro in svobodno kakor Boccacio. Italija je proslavila 600 letnico svojega neumrljivega sina z velikimi slavnostmi; mi mu posvečamo te skromne vrstice in sliko njegove vile, ki stoji še današnji dan.

Bitka pri Hlumu je ena izmed najpomembnejših v vojaški zgodovini Napoleonove dobe. Hlum je vas na severnem Češkem, ob sedanji progi drž. železnice, ki veže Bodenbach s Homutovim; v njeni okolici se je vršila dne 29. in 30. avgusta 1813 ljuta borba med Francozi pod poveljstvom Vandammovim in združenimi Rusi, Prusi in Avstrijci. Napoleon, ki je slišal da koraka češka armada zaveznikov proti Dresdenu, ji je hitel nasproti z glavno silo svoje vojske, Vandamma pa je poslal s 40.000 možmi na levo, da prekorači Labo pri Königssteinu in odreže sovražniku povratek. Po hudem boju z Rusi si je izvojeval Vandamme dne 28. avgusta prehod čez Labo, zasedel dne 27. avgusta Perno in potisnil Ruse, odbite po Napoleonu pri Dresdenu, proti Toplicam, nakar so se začeli umikati preko Dippoldiswaldeja na Češko. Rusi, katerih število se je ojačilo po dohodu carske garde na 15.000 mož, pa so se vrnili — v svesti si velike nevarnosti, ki je pretila zaveznikom v tem položaju — dne 28. nazaj na veliko cesto in dospeli že zvečer srečno v Peterswalde; tam jih je napadel Vandamme dne 29. rano zjutraj in jih vrgel nazaj v Topliško dolino. Toda zbrali so se znova pri Priestenu; in ko jim je došlo nekaj avstrijskih ojačenj, so se držali z žilavo vztrajnostjo kljub izgubi 6000 mož, ki so jim jo zadali srditi Vandammovi napadi. Vandamme, ki se je zanašal na povelje, da naj mu sledita generala Mortier in Saint-Cyr s svojimi oddelki, je obnovil dne 30. napad na zaveznike z veliko silo. Toda ruska in avstrijska ojačenja so bila pomnožila med tem njih število na 45.000 mož pod poveljstvom ruskega generala Barclaya. Vrh tega se je izjalovila Vandammova nada v Mortierjevo in Saint-Cyrovno pomoč, kajti

— kruto iznenadenje! — namesto njih dveh se mu je pojavil za hrbtom pruski zbor pod poveljstvom Kleistovim, ki mu je bila zastavljena ravna pot proti Toplicam, pa je marširal zato preko gorovja na Nollendorf. Posegel je v boj okrog 10. dopoldne, baš ko je bil Vandammov napad na Barclaya odbit in njegov lasni levi bok v nevarnosti. Rusi in Avstrijci so osvojili Hlum in zmedli Francoze popolnoma. Vsi Vandammovi poizkusi, prodreti obroč v smeri proti Peterswaldeju, so bili zaman, nazadnje je ukazal konjenici obupen napad; ki naj bi mu otvoril pot rešitve, a tudi ta se je ponesrečil. Ob 3. popoldne je bil francoski odpor premagan. Kolikor Francozov ni bilo poklanih, so zapadli ujetništvu; le malo jih je moglo pobegniti v gorovje. Vandamme sam, z generalom Haxom in Guyotom ter 10.000 možmi se moral vdati zmagovalcem, ki so uplenili 84 kanonov, 2 orla, 3 prapore in vso prtljago. Troje spomenikov, pruski, ruski in avstrijski, prča o tem francoskem porazu, s katerim se je nekako začelo „osvobojevalno“ delo 1813. Na hlumskem bojišču trohni 5000 francoskih junakov, pa tudi lepo število njihovih nasprotnikov, ki bi pač ne bili izvojevali zmage, da se ni zarotila proti Vandammu usoda s svojimi nepreračunljivimi naključji.

Petdesetletnica ljubljanskega Sokla. Dne 1. oktobra 1863. l. je bil v Ljubljani prvi občni zbor Južnega Sokola; s tem dnevom se začne prodiranje Sokolstva med Jugoslovani. Po razpustu Južnega Sokola dne 23. julija 1867 zaradi neke praske z Nemci, so ustanovili dne 27. aprila 1868 Ljubljanskega Sokola, ki deluje in se razvija v blagor naroda še dandanašnji in se ponaša z velikim delom zasluga za slavne uspehe slovenskih Sokolov na mednarodnih tekmah v Pragi l. 1907., v Luksemburgu l. 1909., v Turinu l. 1910. in v Pragi l. 1912. Sokolski zlet v velikem obsegu, ki so ga pripravljali za l. 1913., je kranjska deželna vlada prepovedala v svojem genljivem strahu pred jugoslovansko iredento; zato je praznoval Ljubljanski Sokol svojo petdesetletnico skoraj v tiho, toda ob duševnem prisotstvom vseh svojih bratov to- in

onostran črnožoltih mej, ki imajo v baronu Schwarcu tako vnetega branitelja. Slavje samo se je vršilo torej v manjšem obsegu, a klju temu impozantno. V soboto zvečer je bil nastop naraščaja, ki mu je sledil prijateljski večer v veliki dvorani „Narodnega Doma“; v nedeljo ob 10. uri dop. je pozdravilo ljubijansko Slovenstvo na koldvoru hrvatske in srbske Sokole, ob polenajstih se je vršilo v „Narodnem Domu“

† Božidar Stifter, profesor v Kalugi na svojem lanskem obisku pri znanem rodoljubu † Jakobu Puklu v Maria-Enzersdorfu pri Dunaju.

slavnostno zborovanje, pri katerem je bilo navzočih 16 sokolskih praporov in še 4 sokolski veteranci, ki so stali ob zibelki slovenskega Sokolstva: Graselli, Martinak, Drenik in Skale. Po navdušenih pozdravilih in slavnostnem govoru staroste dr. Murnika je izročila gospa dr. Tavčarjeva Ljubljanskemu Sokolu novi prapor, ki mu ga je poklonilo ljubljansko ženstvo k njegovemu jubileju. Po tej svečanosti je korakalo Sokolstvo v veličastnem izprevodu pred Mestno hišo, kjer je sprejel župan v krogu občinskih svetnikov njegovo deputacijo in mu čestital k jubileju. Nato je odšel izprevod čez Jubilejni most, sv. Petra cesto in Prešernovo ulico na dirkališče, kjer so se dali vsi skupno fotografirati. Po fotografiranju so zaigrali srbski Sokoli kolo, in kaj kmalu so se jim pridružili tudi naši. Popoldne se je vršila javna telovadba v Narodnem domu, a zvečer živahna, pri-

K petdesetletnici Ljubljanskega Sokola: Južni Sokol l. 1863. 1. Horak Ed. 3. Valenta V. †. 4. Gock Ferd. †. 5. Souvan Ferd. 7. Zagar †. 8. Tisen Žan †. 9. Trdina †. 10. pl Raditz. 11. Arce 13. Colloretto. 19. Tschurn. †. 21. Tisen Ljud. †. 22. Orel Viktor. 23. Krajec. 25. „Sluga“ †. 26. Dr. Ahačič †. 27. Zwaier †. 28. Drenik. 29. Kremžar. 30. Lozar †. 31. Kham †. 32. Jamšek †. 34. Macak †. 35. Dr. Žeravc †. 36. Fabjan.

Vojskovodje v bitki pri Hlumu: Princ Württemberg, poveljnik ruskih čet.

srečna veselica, ki je napolnila ves Narodni Dom. Z obžalovanjem se moramo prašati po tem pomembnem slavju le, kje so imeli ljubljanski hišni posestniki v nedeljo svoje zastave? Drugače je kazala Ljubljana jubilanču in njegovim gostom prav radostno lice; posebno burno je pozdravljala množica — vzlasti pa mladina — srbske Sokole, ki se jim je kar poznalo veselje nad cvetjem in bratovsko ljubeznijo, ki sta jih ogrinjala od vseh strani na naših tleh. — Objavo ilustrativnega pradiava si pridržimo za prihodnjo številko.

Tedenska kronika.

Obči položaj na Balkanu se je zadnje dni popravil. Srbske čete so vrgle poražene ostanke arnavtske vojske preko mej in zasedle na albanskem ozemlju one strateške točke, ki jih potrebuje Srbija v preprečenje nadaljnjih napadov. — Grško-turški spor se reši najbrže mirno, ker popusti Grčija v nekaterih točkah; Turčija je začela celo demobilizirati. — Grof Tisza je dal v sredo v klubu madjarske vladne stranke izjavo, da se nadeja ogrska vlada, da bo mogoče predložiti zajedniški skupščini še pred novim letom osnovo v reviziji železničarske službene pragmatike, ki je bila zadnje čase velika zapreka ureditvi dobrih odnošajev s Hrvatsko.

* * *

V petek, dne 3. t. m. se je vršil na Dunaju skupni ministrski svet. Zaključki njegovi so: I. Povišanje rekrutnega kontingenta za 35—36.000 mož, kar bi dalo z dveletno vojno službo 70—72.000 mož. II. Namesto 3 velikih bojnih ladij tipa „Monarch“ se zgrade 3 dreadnoughti. III. Odobre se izvenredni troški izza minole krize. IV. Reforma artiljerije in oprema z novimi kanoni. Troški teh zaključkov bodo: a) Povišanje rekrutnega kontingenta 50 mil. kron. b) Gradnja novih dreadnoughtov 200 mil. kron. c) Troški zadnje krize znašajo po eni verziji 320, po drugi 450 mil. kron. Bodoči proračun se obremeni tako-le: 1. Troški krize 350 do 450 mil. kron. 2. Gradnja dreadnoughtov 140 mil. kron (ker se zgradija za enkrat samo 2, v roku 4—5 let, zgradba tretjega pa se zagotovi). 3. Povišanje rekrutnega kontingenta 50 mil. kron. Skupno torej okrog 600 mil. kron. — Odrejeno je

vendar že enkrat odpuščanje nadomestnih rezervnikov; oni, ki služijo v infanteriji, so bili postavljeni v petek v neaktivno stanje. Nadomestnim rezervnikom letnika 1910, ki so bili pozvani v izjemno službo, se računa ta čas za dve vojaški vaji, rezervnikom l. 1911 pa za eno. Z enakimi pogoji se odpuste 31. t. m. nadomestni rezervniki poljske artiljerije.

* * *

V svrhu nemško-francoskega zblizanja so osnovali v Gentu odsek „za boljše medsebojno spoznavanje“, pri katerem bodo sodelovali francoski, belgijski in nemški častniki. — V Madridu je bil pretekli torek svečano sprejet gospod Poincaré, predsednik francoske republike, ki je došel v poset k španjolskemu kralju. Odnosaji med Francijo in Španjolsko so presrčni; če tudi še ni sklenjena formalna zveza, vendar je dosežen sporazum glede zaščite skupnih interesov v Afriki in Sredozemskem morju. — Kitajci si izposodijo v Evropi 600 mil. kron; za predsednika republike so si izbrali zopet Juanšikaja.

* * *

Kolera se širi v Slavoniji še vedno; število obolelih presega doslej 400, število umrlih 200. — V Varliku je umrl v soboto teden knez Karel Schwarzenberg, znan češki političar. — V Chicagu so prijeli zaradi umora plesalke Reyroatove propalico Harryja Spencerja, ki je priznal pri zasliševanju cinično, da je umoril v teku zadnjih let 20 ljudi, med njimi tudi dve svoji ženi. — V Kijevu se je začel te dni senzačni in dolgo pripravljani proces proti Židu Mendlu Bejlisu, ki je obtožen, da je izvršil predlani ritualni umor (t. j. umor v židovske versko-obredne namene) na krščanskem dečku Andreju Juščinskem. Vsa evropska javnost je protestirala proti temu, da se ugonobi nedolžnega človeka zaradi trapaste bajke o ritualnem umoru, ki jo vzdržujejo mračnjaki na Ruskem zgolj v ta namen, da uprizore od časa do časa roparska preganjanja ubogih Židov. Visoki katoliški in drugi cerkveni dostojanstveniki proglašajo javno, da ritualnega umora med Židi ni in ga nikdar ni bilo.

Vojskovodje v bitki pri Hlumu: Graf Colloredo-Mansfeld, poveljnik avstrijskih čet.

Steckenpferd-lilijinomlečno mlie

prej ko slej neutržno za racionalno oskrbo polti in lepote. Priznanostna pisma. Po 80 h povsod.

Vojskovodje v bitki pri Hlumu: Graf Kleist von Nollendorf, poveljnik pruskih čet.

NOVICE.

V prihodnji številki priobčimo sliko vodiške „svetnice“ Johance.

Tobak za desinfekcijsko sredstvo. Da ima tobak v gotovi meri desinfekcijske lastnosti, se je pokazalo s poizkusi. Ameba, mikroskopična žival, v katero vrsto n. pr. štejemo tudi povzročitelje malarije, pogine v kratkem, če pride le v dotiko z dimom smotke. Dim omami te živali kakor eter ali kloroform. Lahko tedaj sklepamo, da dim smotk pospeši izločevanje slin, česar seveda ne smemo šteti v vsakem oziru za prednost. Raziskovalci so dokazali, da ni res, da bi dim smotk povzročil gotova vnetja v ustih ali celo bedence v ustih in na jeziku. V tem oziru tobakov dim ni škodljiv, vendar s tem še ni rečeno, da sploh ne škoduje, če imamo v ustih že vnetje. Bacili kolere, ki so jih na umeten način primešali slinam in izpostavili potem 5 minut dimu tobaka, so v tem času brez izjeme poginili in raziskavanja profesorja Wenckeja so jasno dokazala, da se je pušilec za časa epidemije kolere manj bati, kakor nepušilec.

Dvajsetkrat morilec. Skoraj neverjetno je, kar poročajo čikaški listi o Harry Spencerju, ki ga je aretirala policija pred nekaj dnevi, ker je umoril učiteljico plesa Reyroatovo. Po 14urnem zasliševanju je priznal morilec hladnokrvno, da je izvršil 18 roparskih umorov in 2 policijska umora. Poročen je bil štirikrat in umoril je vse štiri žene. Ko je te umore priznal, je dejal: „Danes sem pretruden, da bi se vsega domislil. Spati moram. Kadar bom spočit, bom morda še kaj povedal.“

Lepotila. Londonski „Daily Mail“ priobčuje sodbe o ženskih lepotilih in njih napačni porabi ter prinaša podatke, ki so zelo tolažljivi za „nevarno starost“. Tako piše neki zdravnik: Med 30. in 40. letom je žena fizično na višku in je takrat tudi, če ne uporablja škodljivih lepotil, najlepša. — Angleški slikar Byans Shaw prinaša k temu še interesanten komentar. On pravi: Mislim, da je žena, če gleda zadosti na svojo zunanost, med 30. in 35. letom lepša, kakor kdaj sicer. Ne trdim, da bi morala biti takrat njena postava takšna kakor z 22. ali 25. letom, potez njene obraza pa, ki so bolj karakteristične, so takrat navadno mnogo prikup-

Trgovci, peki!

Drože (kvas) iz odlikovane slovenske tovarne drož IV. SUBAN, Trst, ulica Ceorgio Vasari 10, so dosegle dosedaj vsepovsod najboljši sloves. Naročajte pri narodni tvrdki, ki vam postreže po konkurenčnih cenah. — — —

ljivejše in lepše, kakor v mlajših letih. Gub ali ostrogi potez med 30. in 40. letom še ni treba, tudi koža se še ne izpremeni posebno. Ena najlepših žen, ki sem jo kdaj slikal, morda najlepša, kar sem jih videl, je bila let 36 stara. Še ko je bila nad 40 let stara, je bila še v cvetu svoje lepote... Tudi damski krojači in modistke soglašajo s to trditvijo, da so ženske najlepše ne samo v obrazu marveč tudi v rasti med 30. in 40. letom.

Steklo, ki se ne razleti. Pri avtomobilskih nesrečah, trčenjih vlakov in sličnih katastrofah je bilo doslej razletavanje šip ena najhujših opasnosti, zakaj stekleni drobci, ki se zaletijo v telo z veliko silo, povzročijo lahko smrtnonevarne in celo smrtne poškodbe. Takšne nesreče so se zgodile celo že pri navadnih trčenjih na cestni železnici. Zato

desetletno odplačevanje. Francozi so zgradili veličastne ceste skozi puščavo ter dvignili poljedelstvo in sadjarstvo, seveda s pomočjo prirodnih bogastev zemlje, ki daje gojiti vsako vrsto južnega sadja: oljko, trto, pomaranče, citrone, datlje, smokve, banane in tomate. Obnaša se reja halfe, konoplje, lanu in barvnih rastlin kakor henne, krapa, indiga in reja tobaka. Rudninski zakladi afriške zemlje niso tako rekoč niti načeti. V severni Afriki dobiš rudo vsake vrste, posebno pa mnogo fosfatov. Francozi ravnaajo z domačimi naravnost vzorno. Spoštujejo njih običaje — tudi v vojni naobrazbi in organizaciji — ter varujejo njih vero, tako da si jih vzamejo drugi kolonizatorski narodi lahko za zgled. V Maroku so delali Francozi dobro politiko, spoznavaje, da je šerifovo gospodarstvo samo senca in da sploh ni maroškega naroda,

Boccaccijeva vila v Florenci, nekdanji dom slavnega italijanskega pisatelja XV. veka.

se vsi strokovnjaki radujejo izuma nekega francoskega inženirja, ki je napravil steklo, katerega ne razdrobi niti najmočnejši udarec kladiva. Bistvo izuma je, da se prevlečeta dve stekli na eni strani s tenko plastjo želatine, nato pa se vtisne med njiju čista in prozorna celuloidna plošča; potrebni pritisk se razdeli čim najenakomerneje. Poizkusi so dognali, da takšno steklo ne prepušča luči nič manj od navadnih stekel v naših oknih. Močni udarci povzročijo v takem steklu samo žarkaste ali koncentrične razpoke okrog mesta, kamor so prileteli; drobci pa se ne morejo razleteti, ker jih drži celuloidna plošča. Nedvomno se udomači ta izum v doglednem času za okna najraznovrstnejših vozil.

Kolonizacijsko delo Francozov v Afriki. Zanimivo je slišati, kaj je govoril Nemeč, stotnik Autenried, v nemškem kolonialnem društvu o delu Francozov v njihovih afriških kolonijah. On pravi, da se mora vsakdo čuditi francoski kolonizaciji. Naglo zapopadenje in rešenje vsakega vprašanja, delavnost in marljivost označujejo to polje francoskega truda. Alžer je bila šola, kjer so se Francozi učili koloniziranja; tu so delali napake in pridobivali izkušnje. Tu je napredovala kolonizacija slabo: zemljiške knjige ni bilo, in zemljo so dajali brezplačno. Toda že v Tunisu so dajali svet samo proti plačilu, izkupiček pa je romal v blagajno za naseljevanje; poleg tega je dala država izmeriti zemljo in graditi ceste. Dobre zemlje v francoski Afriki ne dobiš izpod 300 frankov za hektar, vinogradna zemljišča in oljnjaki stanejo tisoč do tisočpetsto frankov, citronji in pomarančni vrtovi pa so še dražji. Zemlja se prodaja na

marveč samo kup plemen, fanatiziranih po izlamu. Francozi so si ustvarili vrlo izvežbano afriško vojsko. Že danes je treba v evropski vojni računati z dvema zboroma črnih vojniki. K tej „črni armadi“ se pridružuje legija tujcev — 2 polka po 6 bataljonov; vsak poveljnik kompanije zapoveduje 2000 možem. Znano je, da vlada v francoski kolonijski vojski velika strogost.

Električno proizvajanje jekla naravnost iz rude je rodilo po najnovejših znansivnih poizkusih rezultate, ki morejo povzročiti preobrat v fužinarstvu vsega sveta. Dočim se trosi pri današnjih metodah ogromna množina gorkote s tem, da je treba razgreti sirovo železo ponovno na 1400° ako ga hočeš preliti ali predelati v jeklo, se bo vršila izprememba rude v električnih plavžih neposredno s pomočjo ogljenih okisov. Izguba železa pri tem načinu je znatno manjša od dosedanje, dobivalo pa se bo tekoče železo velike čistote, dočim dajejo stari načini samo „železno gobo“. Svetovno gospodarstvo bo prihranilo s tem vsako leto mnogo milijonov kron, vdomači pa se električna metoda tem laglje, ker je umna izraba vodnih sil že zdavnaj čakala nanjo.

Sibirska železnica, ki tvori kopno zvezo med Evropo in Azijo, je zdaj toliko dograjena, da je mogoče priti iz Pariza v Vladivostok v 11 dneh. Izpopolnjena bo ta zveza še po dovršenju Mongolske železnice, od katere je progla Peking—Kalgan v prometu že od oktobra 1909, in ki jo nadaljujejo zdaj proti Kjahti. Promet na teh železnicah, naravno, še ni posebno velik; vse eno pa se je vozilo 1. 1910. iz Moskve v Harbin 5022 pasažirjev.

MARKO STOJAN:

Za svobodo in ljubezen.

Roman z Balkana.

Vse pravice pridržane.

34. nadaljevanje.

V svetlobnem krogu, ki ga je razgrnila svetilka po mrkli ječi, se je nutil petorici strašen pogled...

Vsa tla so bila okrvavljena, temna od površno pobrisanih krvavih mlak. Ponekod pa je pustila naglica morilcev cele široke črne lise — nepobrisano zgoščeno kri.

Z glasom groze in studa je odskočil Estournelle, ki se je bil sklonil v kotu, ter pokazal na nekaj bledega, s krvjo omadeževanega: bila je polovica mrtve človeške dlani, z dvema krepkima, žuljavima prstoma!...

V tej ječi se je morala vršiti besna, obupna borba; nekoga so bili razsekali doslovno na kosce.

In pogled na te strašne sledove umorstva je bil našim prijateljem tem strašnejši, ker jim je klicala tajna slutnja v dnu srca:

„Danes njemu, jutri nam!...“

„Poglejte, bratci; tu leži kos papirja!“ je izpregovoril Kazakov in pobral nekaj okrvavljenega.

„Pst!“ je šepnil Dušan, sloneč še vedno na vratih in bled kakor zid. „Straža se bliža...“

Svetilka je ugasnila; v temi je poteklo par dolgih trenotij. Nato se je zasvetilo iznova.

Kazakov je držal v roki okrvavljen pisemski ovoj.

„Cirilsko pismo je... A bolgarsko se ne zdi... to je srbsko!...“

Dušan je priskočil v silnem razburjenju, pozabivši na vso previdnost.

„Vojvodi Vuku...“ je čital z zamolklim glasom, izpustil papir iz rok in si zakril obraz. „Wheeler, ugasnite... Vojvoda Vuk je padel danes tu pod turškimi jekli... umorjen... zaklan kakor ovca. Vojvoda Vuk, eden največjih junakov našega naroda!...“

Zopet se je strnila okrog njih zlovešča tema: v strašnih mislih so ždeli jetniki na umazanem odru, in okrog njih, na teh deskah, stenah in kamenitem tlaku se je sušila kri srbskega mučenika...

In kakor prej Marko, tako si je zastavljal Dušan vprašanje brez odgovora:

„Kako je prišel vojvoda Vuk v to ječo? Zakaj ga je dohitela junaška smrt med temi zidovi in ne v veselem boju, v solncu in svobodnem vetru na zelenih brdih?...“

Iz molka, ki mu je odgovarjal, pa je vstajalo kakor tajinstveno zvenenje — kakor šepet trdovratnih duhov:

„Danes njemu — jutri nam!“

In Jerica?

In lady Helena?

Malokdaj je bilo še na svetu dvoje ljudi tako nesrečnih kakor to noč Dušan in poročnik Wheeler kljub svojemu neupogljivemu junaštvu.

XXII.

Izpod zemlje.

Zvesti Marko je imel pred sabo dolgo pot, ki bi jo bil marsikdo izgrešil — zakaj ponoči je lice ulic drugo kakor podnevi. Njemu pa se je poznalo, da nosi v glavi nezmotljiv zemljevid tega mesta z vsemi njegovimi ulicami in križempotji. Kljub svojemu razburjenju je korakal vse naprej, ne da bi se ustavil le enkrat in se ozrl, ali ni krenil v napačno smer.

Obstal je še le na koncu svojega romanja, pred nizko hišo v tesni, bolj starinski uličici blizu trdnjave. Ozrl se je previdno na okrog, če ni v bližini opazovalca ali zasledovalca, pomeril s pogledom skromno pročelje tega doma in se sklonil nato k vratom, kakor da išče tajnega znamenja...

„Hjala Bogu!“ je zamrmral sam pri sebi. „Se so tu... in zrak je čist...“

Prijel je za ročaj zvonca in potegnil... Zapelo je daleč tam zadaj nekje; po kameniti veži so pridrsali koraki.

Marko je videl, kako se je odprla ozka linica na vratih; bled žarek leščerbe je padel na njegovo lice.

„Kdo prihaja tako pozno?“ je prašal moški glas po turško.

„Naš človek,“ je odgovoril Marko zamolklo, skoraj z negotovostjo: mogoče je

„Zdi se mi res, da se pozna,“ je dodal. „Daj, brate, stopi k nam in bodi nam pozdravljen! Res sem radoveden, kdo je vtaknil svoje kosti v to smešno odelo...“

Potisnil ga je pred seboj po hodniku; a Marka ni bilo treba voditi. Kar sam od sebe je odprl vrata v majhno, nizko, medlo razsvetljeno izbo.

Mehmed, ki mu je bilo ime Proka, je zaprl vrata, upihnil leščerbo in se ustavil pred gostom. Premotril ga je, zmajal z glavo in pljunil rekoč:

„Vrag naj me vzame, brate, ako te poznam! Da si prinesel vsaj brke s seboj, takoj bi ti povedal, kdo si! tako pa se mi zdiš še najbolj podoben stari copernici, ki zagovarja gadje pike tam za Bakarnim Gumnom.“

Marko se je nasmehnil in pokazal s prstom na svoje prsi:

oprosti, da ti ga nisem ponudil v prvem presenečenju; evo ti tobaka,“ je hitel Proka, „in tu — pred vsem! — bi bilo par turških cunj, da se preoblečeš...“

„Koristno bo, ako se nočem prehladiti,“ je menil Marko. „Za bolnega komito ni mesta na Turškem.“

Vrgel je mornarsko obleko raz sebe, potegnil kar iz steklenice, ki mu jo je pomolil domačin, in povedal Proki med oblačenjem v kratkih besedah najvažnejše, kar ve čitatelj iz prejšnjih poglavij o usodi in namenih Marka in njegovih tovarišev.

„A zdaj te prosim v imenu Krista,“ je zaključil svojo povest, „povej mi in razloži, kako se je moglo zgoditi, da je padel Vuk v turške roke? Ali ni bil poslan k Sandanskemu?...“

„Bil je; ti povej Risto,“ je odgovoril Proka in se obrnil k enemu izmed svojih tovarišev, ki še nista bila našla časa, da pozdravita Marka.

Risto, širokopleč orjak z mladeniškim, a zaraščenim obrazom se je vzravnaval iznad skrinje, v kateri je prekladal nekaj težkega in zvonečega; stopil je k Marku in mu podal roko.

(Dalje prihodnjič.)

Nič lažjega ni, nego z dobro kavno prmesjo napraviti dobro kavo. To potrdijo lahko vse one gospodinje, ki pripravljajo kavo s Kolinsko kavno prmesjo. Kava, kateri je pridejana Kolinska kavna prmes, ima izvrsten okus, prijeten vonj in lepo barvo, torej vse dobre lastnosti, ki jih moremo od kave zahtevati. Obenem je tudi pristno domače blago. Zato jo vse naše gospodinje najraje kupujejo. Pri nakupovanju je treba strogo paziti na varstveno znamko „Sokol“, ker le s to varstveno znamko je res pristna Kolinska kavna prmes.

Gospodarstvo. Prvo stremljenje vsakega gospodarja mora biti blagostanje v družini in preskrba za starost. Dolžnost vsakega družinskega očeta, najsi bo odvisen od kakršnegakoli zaslužka, mora biti, da zagotovi s svojimi prihranki sebi in svoji rodbini prihodnost. Najpripravnejši, najmoderneji in najidealnejši način varčevanja se doseže z življenjskim zavarovanjem, katero vsakemu najtopleje priporočamo. Kot posebno kulanto in kot prvo slovansko zavarovalnico na avstrijskem jugu priporočamo banko „Slavijo“, katera tudi dovoljuje stalno nameščenim uradnikom pod zelo ugodnimi pogoji posojila. Z vsakršnimi pojasnili radevolje in nemudoma postreže generalni zastop banke „Slavije“ v Ljubljani.

Szegedinski goljaš je svetovno znan. Szegedin je domovina najboljših in najfinejših paprike. Velikanske nasade paprike pri Szegedinu ima Armin Szanto, ki jo razpošilja po vsem svetu. Opozarjamo na njegov oglas v današnji številki. Kdor hoče imeti pravo pristno dobro papriko, naj jo naroči pri njem. Mnogo hvatežnih bratcev so našli Starogorskega „Junaki svobode“, ki se naslanjajo ob mehki romantiki, drhte ob groznem klanju in se divijo hlabrosti junakov in duševni veličini junakinj, s katerimi so prepojene črtice v tej zbirki povesti in črtice iz balkanske vojne. Naročite si še Vi to knjigo. Stane broš. 1'50, vez. 280 K.

„V službi kalifa“, lep zgodovinski roman iz davnih dni hrvatske telesne straže v Španiji za časa, ko so še tam gospodarili kalifi je spisal pisatelj Dr. V. Deželič v knjigi pod zgornjim naslovom. Broš. izvod 2 K, vezan 3'20 K.

Kletva je krasen roman Augusta Šenoa. Broš. izvod 1'40 vez. 2'10 K.

Zahtevajte povsod „Slovenski Ilustrovani Tednik“!

K ponesrečenemu arnavtskemu pohodu v nove srbske pokrajine: Arnavtski vstaši iz okolice Tuzija.

bilo vseeno, da so se naselili v tej hiši tuji ljudje... da je zadela znane mu prebivalce usoda tolikih bratov, ki so se posvetili službi domovine sredi njenih sovražnikov...

Zapahi so zarožljali, in vrata so se odprla, jedva dovolj široko, da je mogel prišlec v hišo. Komaj pa je stal Marko v veži, že je bila dver zopet zaklenjena in zapahnjena; domačin, navidezno pristen Turek z gosto brado, srščečimi obrvi in neizogibnim fesom na glavi, se je obrnil h gostu in dvignil svetilko, da mu je posijala naravnost v obraz. V njeni svetlobi je videl Marko še dvoje bradatih postav, ki sta se bližali iz polumraka.

„Alah je velik!“ je dejal Turek. „Naj me kaznuje na vekov veke, ako te poznam, prijatelj. Česa išče tuj mornar ob pozni uri v hiši ubogega čevljarja Mehmeda?...“

„Da bi te vrag, preklicani Proka!“ Marko se je zasmejal in nagovoril nezupnega Turka po srbsko. „Pelji me v izbo in daj mi požirek rakije, da si ogrejem mozeg in da se pomeniva o najinih šilih in kopitih. Zdi se mi, da sva dobra znanca, in še vesel boš, ko me spoznaš in izveš, kdo te je prišel prositi in kakšne opanke bo treba pomeriti!“

Izkazalo se je mahoma, da govori čevljar Mehmed preimenitno srbsčino, zakaj obsul je prišleca z mnogimi izrazi, ki jih smatrajo tuji za žaljive, prijatelji pa za izraz ljubezni in radostnega presenečenja.

„Da pomorem tvojemu spominu: tu imam brazgotino rane, ki mi jo je zadal turški bajonet pred letom dni, tri ure daleč od Prizrena... saj veš, Proka, bil si poleg in deležen tiste prigode, da bolj ne moreš biti...“

Domačinu je zažarel obraz.

„Da,“ je vzkliknil, „bilo je takrat, ko sta me iztrgala z Vukom iz turškega jetništva in pognala — vidva sama! — dvajset nizamov¹ v beg! Daj, da te objamem, divji Marko; zdaj te spoznam, in kakor mi je žalostno srce — vesel sem, da imam vsaj še tebe!...“

Potegnil je preoblečenega komito na svoje prsi in ga poljubil na obedve lici.

Marko pa je pogledal Proko pozorno in resno ter prašal;

„Torej veš morebiti, kaj je z vojvodom Vukom?...“

„Vem...“ je dejal Proka zamolklo; turoben vzdih se mu je izvil, in njegove pesti so se stisnile v onemoglem gnevu.

„Veš, da ga imajo zaprtega v Beaskuli?“

„Tudi to mi je znano. A kako si izvedel ti?“

„Poslušal sem razgovor dveh zaptij... A to je dolga povest; daj mi, da sedem, in privoščim ti požirek mokrote, ki mi ogreje prezeble kosti — saj vidiš, da sem moker do kože.“

„Za Boga! Resnica je... Na, tu si nalij rakije, kolikor hočeš... Tu je stol —

¹ vojakov prvega poziva.